

**INTERNET TIZIMIDAN SAMARALI FOYDALANISHNI O'RGATISH
METODIKASI**

Mamatova Zilolaxon Xabibulloxonovna

*Farg'ona davlat universiteti dotsenti,
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)*

E-mail: mamatova.zilolakhon@gmail.com

Jamoliddinova Diyoraxon Umidjon qizi

*Farg'ona Davlat Universiteti
Amaliy matematika yo'nalishi 3-kurs*

22-11-guruh talabasi

E-mail: diyorajamoliddinova86@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada Internet tizimidan samarali foydalanishni o'rgatish metodikasi yoritilgan. Maqolada o'quvchilarga Internet orqali to'g'ri axborot izlash, manbalarni tahlil qilish va xavfsiz foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish yo'llari ko'rsatib o'tilgan. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, Internetdan maqsadli foydalanish o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish samaradorligini sezilarli oshiradi. Maqola pedagoglar uchun zamonaviy o'qitish jarayonida qo'llash mumkin bo'lgan metodik tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: Internet, ta'lim jarayoni, raqamli savodxonlik, o'qitish metodikasi, axborot madaniyati, onlayn ta'lim, interfaol usullar, axborot xavfsizligi, elektron resurslar, metodlar(baliq skleti,klaster,internet madaniyati).

Kirish

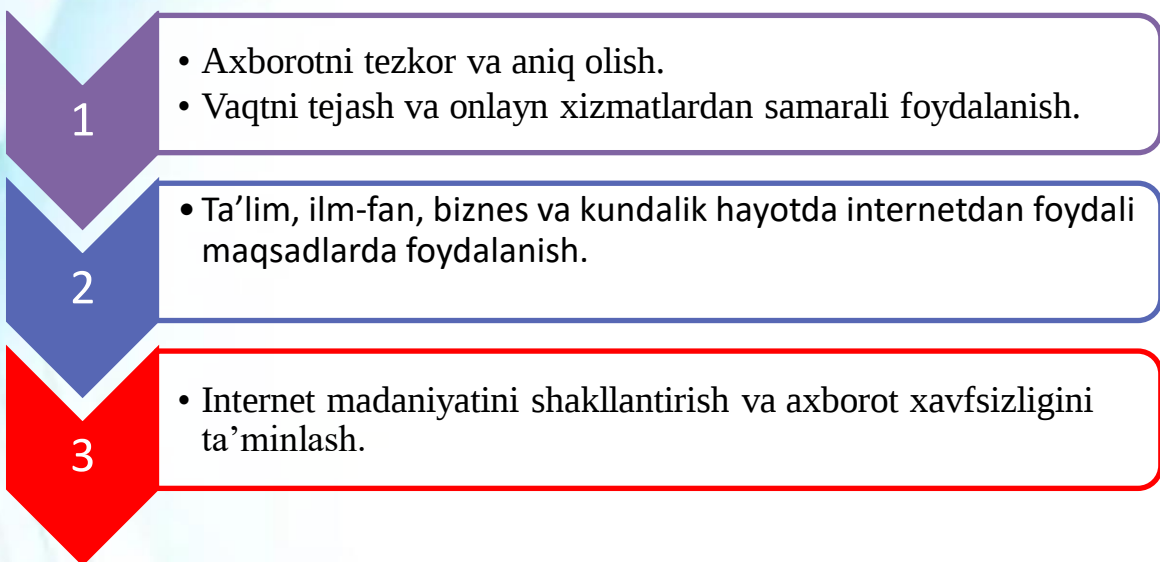
Hozirgi kunda ta'lim jarayonida Internet tizimining o'rni beqiyosdir. Raqamli texnologiyalar jadal rivojlanayotgan bir davrda o'quvchilarni Internetdan to'g'ri va samarali foydalanishga o'rgatish dolzarb masalaga aylanmoqda. Internet o'quvchilar uchun cheksiz axborot manbai, bilim olish vositasi va mustaqil ta'lim platformasi sifatida xizmat qiladi. Internet tizimi ta'lim jarayonining ajralmas qismi bo'lib, o'quvchilar va o'qituvchilar uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Internet

orqali nafaqat darsliklar, balki video darslar, virtual laboratoriyalar, elektron kutubxonalar va ta'lim platformalaridan foydalanish imkoniyati mavjud. Bu esa ta'lim sifatini oshirish, mustaqil o'rganish malakasini rivojlantirish va o'quvchilarning ijodiy fikrlashini kengaytirishga xizmat qiladi.

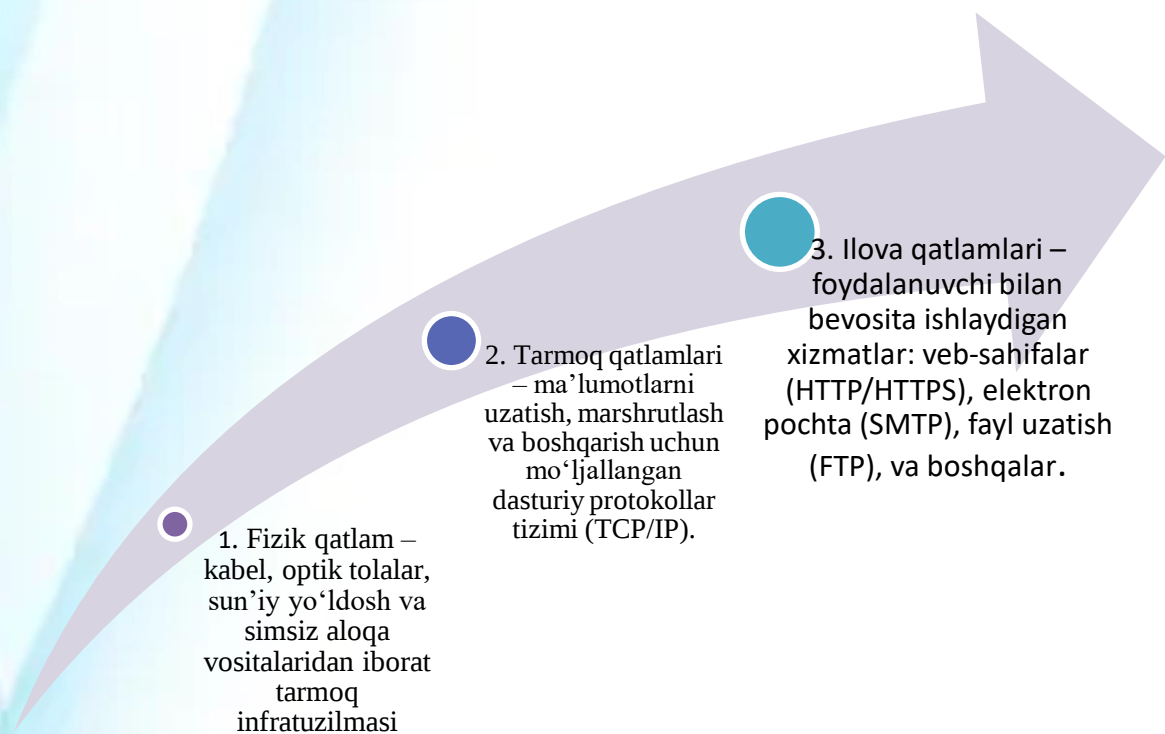
Internet — bu butun dunyo bo'ylab axborot almashish, muloqot qilish, o'rganish va ish yuritish imkonini beruvchi global tarmoqdir. Internet tizimidan samarali foydalanish deganda, foydalanuvchi o'z maqsadiga mos, foydali, xavfsiz va unumli tarzda internet imkoniyatlarini qo'llashi tushuniladi.

Internet tizimidan samarali foydalanishning maqsadi:

Internet tizimi — bu butun dunyo bo'ylab joylashgan millionlab kompyuter va qurilmalarni o'zaro bog'laydigan global axborot-kommunikatsiya tarmog'idir. U TCP/IP (Transmission Control Protocol / Internet Protocol) deb ataluvchi universal protokollar asosida ishlaydi.

Internet uchta asosiy qismdan iborat:

Internet tizimidan samarali foydalanish — bu internet imkoniyatlarini maqsadli, xavfsiz va unumli tarzda ishlatish demakdir. Bugungi kunda internet nafaqat axborot olish, balki ta'lim, ish, muloqot va ko'ngilochar faoliyatlar uchun ham zarur vositaga aylangan.

Baliq skeleti metodi.

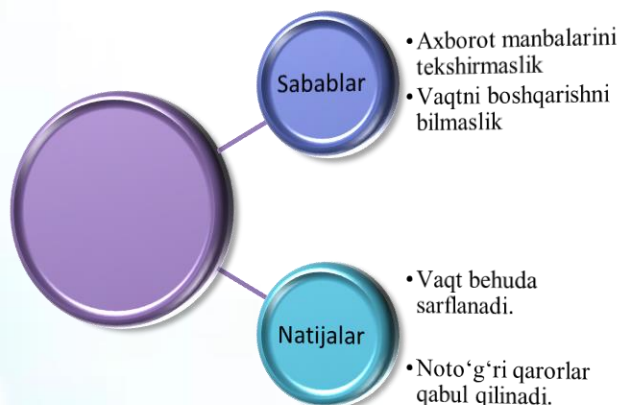
Baliq skeleti metodi.

- Bu metod yordamida biror muammo yoki masalaning **asosiy sabablari va omillari** aniqlanadi. Baliq skeleti shaklidagi diagramma tuzilib, bosh qismiga muammo yoziladi, “suyak”larga esa unga olib keluvchi sabablar yoziladi.

Metodning asosiy g‘oyasi shundan iboratki, har bir muammo (ya’ni oqibat)ning ortida bir nechta sabablar yotadi. Ularni to‘g‘ri aniqlasak, muammoni bartaraf etish osonlashadi. Diagramma shakli baliq skeletiga o‘xshaganligi sababli bu nom berilgan.

Misol.

“6 shlyapa” metodi – ko‘p qirrali fikrlash

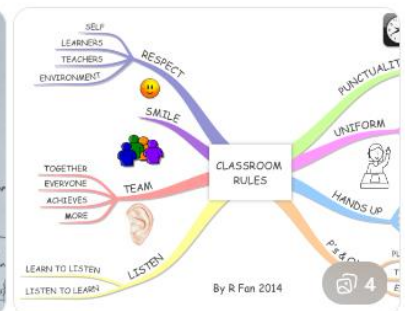
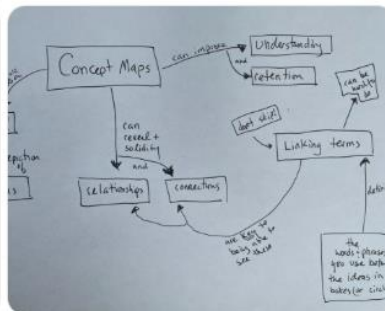
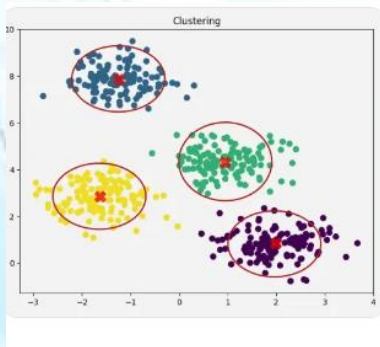
“Oltita shlyapa metodi” (inglizcha Six Thinking Hats) — mashhur psixolog va ijodiy fikrlash nazariyotchisi Edvard de Bono tomonidan ishlab chiqilgan

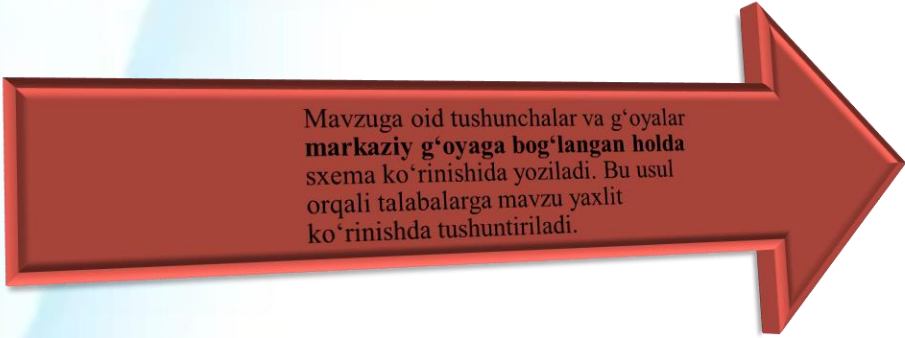
samarali o'qitish va fikrlash usulidir. Ushbu metod o'quvchilarni muammoni turli nuqtai nazardan tahlil qilishga, fikrlash jarayonini boshqarishga va ijodiy yondashuvni rivojlantirishga o'rgatadi.

Metodning asosiy g'oyasi — inson bir vaqtning o'zida turli xil fikrlash uslublarini qo'llay olmaydi. Shuning uchun har bir “shlyapa” alohida fikrlash yo'nalishini ifodalaydi. O'quvchilar muayyan rangdagi shlyapani “kiyganda”, o'sha rangga xos fikrlash tarzida o'ylashadi.

3-metod:Klaster metodi.

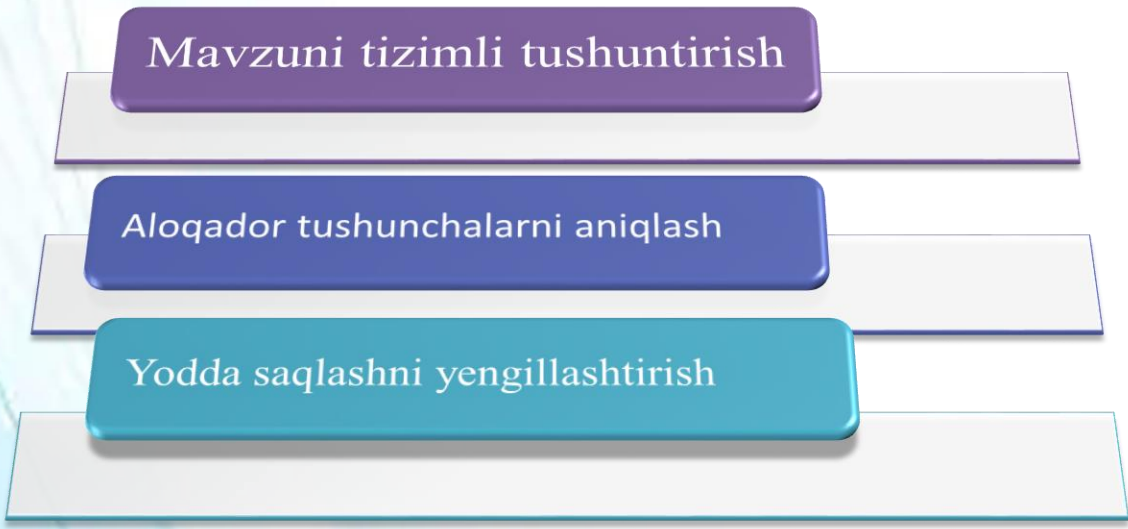

Mavzuga oid tushunchalar va g'oyalar **markaziy g'oyaga bog'langan holda** sxema ko'rinishida yoziladi. Bu usul orqali talabalarga mavzu yaxlit ko'rinishda tushuntiriladi.

Klaster metodi — bu o'quvchilarning fikrlash, tahlil qilish va o'z g'oyalarini tartibli ifoda etish ko'nikmalarini rivojlantiradigan ta'limiy metodlardan biridir. U axborotni guruhlariga (klasterlarga) ajratish, ularning o'zaro bog'liqligini ko'rsatish orqali mavzuni chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Klaster metodi quydagicha qo'llanadi:

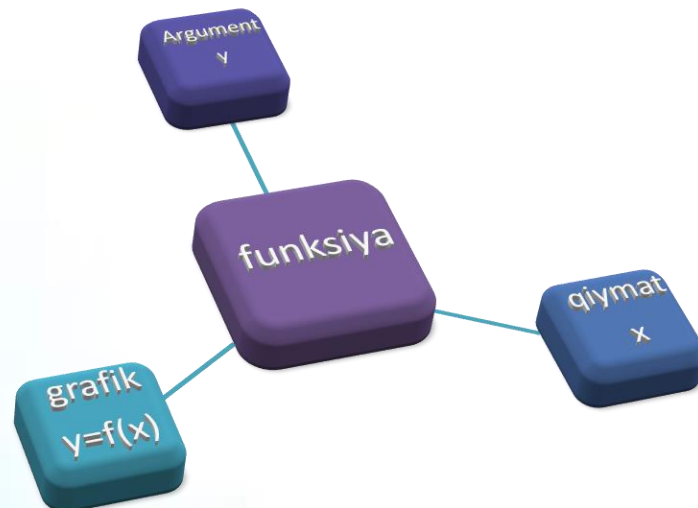
Mavzuni tizimli tushuntirish

Aloqador tushunchalarni aniqlash

Yodda saqlashni yengillashtirish

Klaster metodiga matematika fani uchun misol.

Xulosa

Hozirgi raqamli asrda internet texnologiyalari ta'lim, ish faoliyati, kommunikatsiya va kundalik hayotning ajralmas qismiga aylangan. Internetdan **samarali foydalanishni o'rgatish metodikasi** nafaqat axborotni izlash va undan foydalanishni, balki uni tahlil qilish, to'g'ri va ishonchli manbalarni tanlash, xavfsiz

ishlash madaniyatini shakllantirishni ham o'z ichiga oladi. To'g'ri metodik yondashuv yordamida o'quvchilar va foydalanuvchilar internetdan nafaqat ko'ngilochar vosita sifatida, balki bilim olish, rivojlanish va ijod qilish manbai sifatida ham foydalanishni o'rganadilar. Shu boisdan, internetdan foydalanishni o'rgatishda interaktiv usullar, amaliy mashg'ulotlar va xavfsizlik qoidalariga e'tibor berish muhimdir. Natijada, yoshlar va keng jamoatchilik axborot makonida mustaqil, mas'uliyatli va samarali faoliyat yuritish ko'nikmalariga ega bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim tizimini raqamlashtirish va innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish" haqidagi qarorlari.
2. X. Abdullayeva, "Pedagogik texnologiyalar asoslari", Toshkent, 2022.
3. www.edu.uz, www.ziynet.uz, www.geogebra.org saytlari.
4. De Bono E. "Six Thinking Hats", Penguin Books, 2009.
5. Amaliy tajriba asosidagi ochiq dars ishlanmalari (2023–2025).